

DOI <https://doi.org/10.32782/naoma-bulletin-2024-2-17>

Наталія Лісова

*аспірантка кафедри теорії та історії мистецтва
Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури
lisova_nataliia@ukr.net*

МИСЛИТИ МОВОЮ ДОВКІЛЛЯ

Влітку 2024 року студенти Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури, митці та всі охочі мали змогу здобути теоретичні й практичні знання з лендарту, енвайронменталарту, сайтспецифікарту, ландшафтного та екологічного мистецтва, заповнивши заявку в гугл-форматі на освітній курс сучасного мистецтва творчої взаємодії з довкіллям «Школа лендарту». Курс відбувався за підтримки та у співпраці з Національною академією образотворчого мистецтва і архітектури, Освітньо-мистецьким центром НАОМА «Сошенко 33» та Галереєю НАОМА CENTER у місті Києві. Ініціатори курсу – Тарас Ковач, старший викладач Майстерні вільної графіки НАОМА, і Наталія Лісова, тьюторка курсу «Школа лендарту», аспірантка ФТІМ НАОМА, художниця, мистецтвознавиця, дослідниця українського лендарту. Вони поставили за мету залучити студентів НАОМА та іншу творчу молодь до художньої колаборації з дослідження історичного простору освітньо-мистецького центру НАОМА «Сошенко 33» через органічні елементи природного середовища. Неповторна краса й затишок вікового саду академічних майстерень по вулиці Сошенка, 33, та його багаторічного творчого простору стали для учасників курсу місцем для своєрідної лабораторії, де крізь призму лендарту було досліджено заснування, діяльність та подальшу долю мистецького осередку.

Лендарт у перекладі з англійської мови – «мистецтво землі», що виникло у США наприкінці 60-х років ХХ ст. як реакція митців на екологічні проблеми і як протест проти споживацького суспільства й комерціалізації мистецтва. Ідея руху полягала в тому, щоб покинути галереї та вийти у відкритий простір. В Україні мистецтво довкілля зародилося у 1990-х роках як спосіб ненасильницького втручання в середовище з метою підкреслити естетичні якості ландшафту й розвивається до сьогодні, розширюючи сферу культурного впливу новими засобами висловлення.

Так, із 15 червня по 6 липня 2024 року студенти Національної академії образотворчого

мистецтва і архітектури, а також митці з Києва, Львова, Івано-Франківська, Луцька та Дніпра художньо взаємодіяли з природним середовищем освітньо-мистецького центру НАОМА «Сошенко 33». Протягом місяця цикл лекцій про лендарт та практичні заняття прослухали і відвідали 35 учасників курсу: К. Бондаренко, К. Василенко, А. Глушко, А. Голосай, Є. Григор'ян, П. Гринюк, А. Денисенко, А. Діюк, Є. Домашук, А. Дріф, М. Жучкова, Х. Кіхно, Р. Ключко, Є. Кочанова, Є. Купчан, С. Купріянова, Д. Кучерова, В. Лазар, В. Максимова, О. Малов, Ю. Мартинів, Я. Мусійчук, С. Наден, С. Настевич, А. Немйо, О. Нефьодова, М. Ніжегородцева, Ю. Покидько, М. Прус, А. Самойлович, К. Самопалова, К. Слесарева, О. Теплюк, А. Тернова, О. Тихонова, Ю. Шаяхметова, М. Щегельська. На курсі студенти та митці дізналися про різні способи творчого діалогу з ландшафтом, дослідили, чим відрізняється вітчизняне мистецтво довкілля від закордонного аналогу, як лендарт представлений у творчості сучасних українських митців, а також, яким чином мистецтво довкілля реалізується в умовах війни.

Підсумком занять на території освітньо-мистецького центру НАОМА «Сошенко 33» у м. Києві стала виставка документації напрацювань учасників «Школи лендарту». З 18 по 31 липня 2024 року у галереї Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури CENTER відбулася виставка «Мислити мовою довкілля», де були представлені результати творчого дослідження природного середовища учасниками курсу сучасного мистецтва «Школа лендарту».

Творче занурення учасників курсу в історичне підґрунтя освітньо-мистецького центру НАОМА «Сошенко 33», у його рослинний і матеріальний світ, знайшло відображення у представлених в просторі галереї CENTER природних артоб'єктах, фото та відеодокументації. В цих роботах учасники намагалися знайти відповіді на актуальні питання та висвітлити результати пошуку мовою довкілля. Експозиційні органічні твори, з-посеред документальних робіт, змінювалися під час тривання

виставки, а деякі проіснували лише кілька годин, демонструючи відвідувачам унікальні властивості природних структур навколишнього середовища. Наприклад, «Мігруючий будинок» Євгенії Григор'ян із льоду повільно розчинявся у просторі галереї, «стаючи символом процесу адаптації, мандрівного притулку, переміщеного в недоречні середовища, де кожен новий ландшафт стає випробуванням, а водночас і можливістю для нового початку». Студентка Руслана Ключко в артбукі «Книга буття на Сошику» через релігійний контекст виявила основні складові підтримки життєдіяльності творчого осередку «Сошенко 33». «Квітка життя» Карини Василенко стала відображенням традицій, де з хаосу народжувалася квітка з гілок дерева як символ родинного коріння та самоідентифікації на тлі цупкої мішковини, що символізувала працю пращурів та складні часи, які ми переживаємо. В роботі Анастасії Дріф «Музика вітру» символом постійних змін, руху та свободи став вітер, співзвучний з контекстом художніх майстерень на вулиці Сошенка, 33, де багато поколінь митців пропагувало новаторський дух та творчу свободу цього осередку. Анна Самойлович у цифровому колажі «Захист» зобразила будинок

із майстернями, що перебуває під загрозою руйнування й потребує відновлення та захисту. До порятунку майстерень закликає і проєкт Павла Гринюка «Три коротких/три довгих/три коротких». Артбук Юлії Покидько вмістив створений нею трафарет та архівне фото вигляду хвіртки на «Сошенко 33», крізь отвори якого авторка споглядає стан сучасного простору майстерень. Марина Щегельська намагалася зберегти залишки простору способом консервації фрагментів: води, сонця, землі, трави, стін. Сніжана Настевич за допомогою техніки ціанотипії та елементів доквілля у роботі «Засвічене» намагалася зафіксувати простір «Сошенка 33» через зміну положення сонця відносно природної тіні.

Під час відкриття виставки ректор Національної академії образотворчого мистецтва і архітектури Олександр Цугорка, в. о. декана факультету образотворчого мистецтва та реставрації Ігор Мельничук, в.о. проректора з наукової роботи Олена Кашшай та кураторка курсу, аспірантка ФТІМ НАОМА Наталія Лісова урочисто вручили всім учасникам сертифікати про успішне проходження курсу сучасного мистецтва творчої взаємодії з доквіллям «Школа лендарту».